

שבט תשפ"ב

פברואר 2022

צוותי חינוך ונשות ואנשי שפ"י היקרים,

שנת הלימודים הנוכחית, כמו גם קודמתה, מאופיינת במורכבות רבה ובהתמודדות עם מגפת הקורונה שעדיין מרחפת מעל ראשנו ולה השלכות רבות בריאותיות, כלכליות, רגשיות וחברתיות.

מאז חודש מרץ 2020 אנשי החינוך ובכללם אתם, אנשי שפ"י, מפגינים חוסן אנושי ומחויבות מקצועית. שנה בה אנו נדרשים להעצים ולחזק את מיומנויות השיח הרגשי עם תלמידינו, לפתח חוסן אישי, לזהות כוחות התמודדות, לפתח גמישות ואחריות אישית וכמובן לאתר ולזהות תלמידים במצוקה ובמצבי סיכון.

בתקופה זו למדנו לאפיין מחדש מנגנונים חברתיים, רגשיים ולימודיים שצומחים בהשפעת התקופה ומעצבים את היומיום ההתפתחותי של תלמידי ישראל. תלמידותינו ותלמידינו צורכים שעות מסכים רבות. כבוגרי "הלמידה מרחוק" הם נעים בין אוטונומיה ועצמאות לבין תחושת ניכור ובדידות. הם מצויים על הרצף שבין מאמץ נחוש ללמוד ולהתפתח, יהיו הנסיבות אשר יהיו, לבין תחושת חוסר אונים וקושי לשוב לשגרה התפקודית ולהצליח לעמוד בדרישותיה.

בשבוע שיחל ב- 27.2 נעסוק, כמידי שנה, בחיזוק המוגנות, נעביר מסר חשוב בדבר חשיבות המוגנות האישית והחברתית ונזכיר לתלמידינו שהם אינם לבד. בעזרת הפעילויות והמסרים של שבוע זה נזכיר לכל תלמידה ולכל תלמיד שהם חלק חשוב מקהילה חינוכית-חברתית שפועלת על מנת להיטיב עמם ושזקוקה להם כדי להיטיב עם שאר חברי הקהילה.

נזכיר להם שזכותם להיות מוגנים ושכוחם לסייע לחברים ולהסתייע בחברים כדי להיות מוגנים בעצמם. בעזרת השיחות והפעילויות נדגים להם שהם חלק מקבוצה אנושית, ערכית, תומכת שנקראת "כיתה", ושגם אם לעיתים הם אינם מצליחים להרגיש חלק במלוא מובן המילה הרי שמקומם שמור, קולם נשמע ונוכחותם חשובה.

בשבוע מערכת החינוך לקידום מוגנות ולמניעת פגיעות מיניות, נעסוק גם השנה בהעמקת המודעות למצבי פגיעה ובעידוד השיתוף והפנייה לעזרה במצבי מצוקה. השנה נציין את שבוע המערכת בסימן **עומדים לצד ולא מהצד!**

חדשות לבקרים אנו שומעים על אירועי פגיעה קשים, בהם נוכחים משתתפים ועדים אשר לא קמים, לא אומרים "די!", לא עוצרים את הפגיעה. אנו רואים חשיבות חינוכית וערכית בחיזוק יכולתם של אותם עדים, ילדים ומתבגרים, לפעול כשומרי סף עבור חברים שנקלעו למצבים של סיכון ופגיעה, ולהפוך מ"עומדים מהצד" (Bystanders), ל"עומדים לצד" (Upstanders).

ילדים ובני נוער מבליים חלק ניכר מזמנם בקרב בני גילם (במרחב הפיזי או במרחב המקוון), מעמדה זו הם יכולים להיות אלו שרואים ראשונים את סימני הסיכון לפגיעה, אלו שחוזים בה בזמן אמת או יודעים בדיעבד על התרחשותה. התערבותם, בכל אחד מהשלבים, היא קריטית ויכולה לסייע מאד, עד כדי עצירת הפגיעה והשגת מענה למעורבים. לעומת זאת, להימנעות מהתערבות עלולות להיות השלכות משמעותיות הן על הנפגע, מעצם הימנעות הפגיעה, והן על הפוגע אשר אינו מקבל עזרה לעצירת התנהגותו הפוגעת.

גם השנה בחרנו להפנות את הזרקור אליהם, במטרה לחזק בהם את היכולת להבין את מקומם המשמעותי כשומרי סף. במהלך שבוע המערכת ננהל עם תלמידינו שיח רלוונטי שיכבד את התלבוטויותיהם וייתן תוקף למורכבות הרגשית והחברתית שבבסיס ההתלבטות. שיח רלוונטי שיזכיר להם ש"אדם לאדם – אדם". נעניק להם כלים מעשיים לעצירת פגיעה של חברים בחברים, ונחזק בהם את תחושת המסוגלות לבצע זאת באופן מעשי מבלי להיפגע בעצמם.

משרד החינוך

לקראת שבוע המערכת הנכם מוזמנים ומוזמנות לעיין בשפ"נט במערכי שיעור לשעת כישורי חיים ובהצעות לסדנאות לצוותים החינוכיים. חומרים אלו מותאמים לבתי הספר הממלכתיים, לחמ"ד ולחברה הערבית. כמו כן, החומרים מותאמים לצרכים ההתפתחותיים של שכבות הגיל השונות:

בגיל הרך – **"המסע לארץ אכפת לי"**: פיתוח השפה הרגשית והתשתית האמפתית באמצעות תרגול מצבים של אכפתיות והתחשבות, בזולת כולל מצבים של התנהגות מינית לא מותאמת בין ילדים.

בכיתות הנמוכות של בתי הספר היסודיים (א – ד) – **"חייסנית הקטן – מרשימים ופוחזים לעצור"**: פיתוח היכולת להישען על תחושת הבטן והקול הפנימי כדרך להרחבת היכולת לזהות מצבי פגיעה באחר והיכרות עם דרכי התערבות המסייעות להפסקת הפגיעה ולהשגת עזרה.

בכיתות הגבוהות של בתי הספר היסודיים (ה – ו) – **"מאליס אחריות"**: חיזוק היכולת לנבא הסלמה בסיטואציות חברתיות שעלולות להוביל לפגיעה ולבחור בתגובה מסייעת, למרות לחץ חברתי.

בבתי הספר העל יסודיים – **"עומדים על רגליים ואלא מהצד"**: פיתוח היכולת להגיב כשומרי סף בנקודות זמן שונות בסיטואציות מורכבות של פגיעה מינית, מבלי להיפגע חברתית.

אנו תקווה כי שיעורים אלו יסייעו לכם לבסס בקרב התלמידים תחושת שייכות ומוגנות.

בברכה,

איריס (מנדה) בן יעקב
מנהלת היחידה למיניות ומניעת פגיעה בילדים
ובני נוער, שפ"י

עינב לוק
מנהלת אגף בכיר
שפ"י – השירות הפסיכולוגי ייעוצי